

PŘEHLED VÝZNAMNÝCH MIGRACÍ V MODERNÍ HISTORII

- dávná historie (Indie, Čína, Egypt)
- Evropa - stěhování národů (5., 6. století), expanze Arabů, Avarů, Normanů, Tatarů, Mongolů, Turků, ...

Novodobé migrace obyvatelstva

Příčina = změna společenských poměrů

Důsledky:

- pohyb početných skupin obyvatelstva (Evropané × stabilita asijských populací),
- hlavní vlny v 19. a 20. století,
- pohyb do zámoří

Geografický charakter expanze evropského obyvatelstva

- **Okrajové (pobřežní) osídlení** - 1. fáze (15.- poč. 19. století)
 - Španělé a Portugalci,
 - Francouzi, Angličané, Holanďané,
 - pobřeží Amerik, Afriky a jižní Asie

Vznik tří typů osídlení:

- Obchodní stanice
výměna zboží (Indie, Čína), bez politické kontroly zázemí
- Tropické a subtropické plantáže
pěstování plodin,
osídlení ostrovů a pobřeží (jižní Amerika, Afrika),
využití pracovních sil (otroci)
- Farmářská sídla středních zeměpisných šířek
pobřeží Severní Ameriky, Austrálie, Nového Zélandu
přiliv evropského obyvatelstva, výroba pro místní trhy,
charakteristické znaky sídel

▪ **Průnik do vnitrozemí** - 2. fáze (poč. 19. stol. - I. světová válka)

Rychlá industrializace, dopravní inovace, růst počtu emigrantů –
důsledky:

- posun obyvatelstva do vnitrozemí (zemědělství),
- následně vznik průmyslu

Hlavní směry rozvoje osídlení:

- Stepi středních zeměpisných šířek
zemědělské využití (Ameriky, Austrálie, Afrika, Rusko)
vliv nových technologií (železnice, chlazení, ...)
- Posun plantáží do vnitrozemí → kolonizace
- Sídla v místě nálezů nerostných surovin (zlato, ...)
kontinuita × diskontinuita osídlení

Problém - expanze neprobíhala v liduprázdném území

▪ **Ústup koloniálních mocností** - 3. fáze

Etapy:

- poč. 19. století - Latinská Amerika (Španělsko, Portugalsko),
- hlavní vlna - 2. pol. 20. století - Afrika a Asie

Důsledky:

- politické, válečné a jiné konflikty,
- pokles geopolitického vlivu Evropy

Časový průběh zámořské expanze evropského obyvatelstva

- 15./16. století → Latinská Amerika
- 17. století → počátek emigrace do Severní Ameriky

- hlavní fáze začíná v 1. pol. 19. století:
mezi roky 1835 - 1935 se z Evropy vystěhovalo celkem asi 75 mil. osob, do:
 - Severní Ameriky cca 45 mil. (2/3),
 - Jižní Ameriky cca 18 mil. (1/4),
 - Austrálie, Nového Zélandu, střední Ameriky, jižní Afriky asi 7 mil. osob (1/10)

Geografie obyvatelstva a sídel II
Přehled významných migrací

Impuls vystěhovalectví - desetiletí 1840-50 = exodus Irů (2,5 mil.):
- hladomor (neúroda brambor r. 1846),

Období s vysokými počty vystěhovalců:

- 1870,
- 1885 – 90,
- 1905 - 13 = maximum vystěhovalců (rok 1913 - 1,53 mil.)

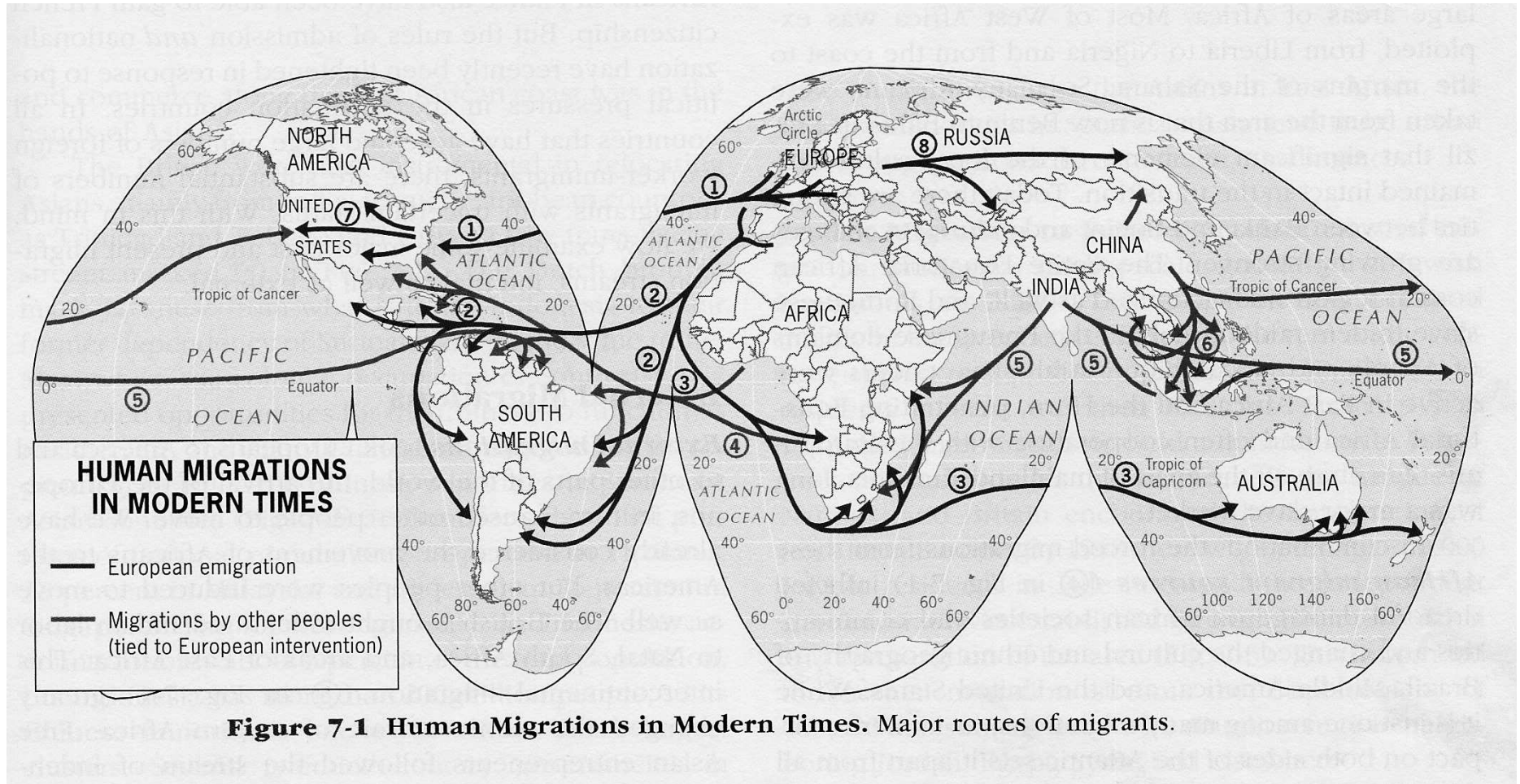
Emigrace z Evropy pokračuje s nižší intenzitou i mezi válkami

Období 1800 – 1900 v Evropě:

- přirozený přírůstek > záporné migrační saldo

Geografie obyvatelstva a sídel II

Přehled významných migrací

Hlavní směry evropské emigrace

USA

- absolutně největší imigrační přírůstek (1820-1950 celkem 41,5 mil.),
- pestrá, proměnlivá národnostní struktura imigrantů - dva hlavní proudy:
 - stará emigrace,
 - nová emigrace,
- od poč. 20. století roste počet imigrantů z Latinské Ameriky

Kanada

- počátek 20. století (1901 – 31),
- celkem 8,4 mil. imigrantů

Latinská Amerika

- počátek 20. století,
- cíle - Argentina, střední Chile, jižní Brazílie,
- převaha imigrantů z jižní Evropy

Austrálie, Nový Zéland

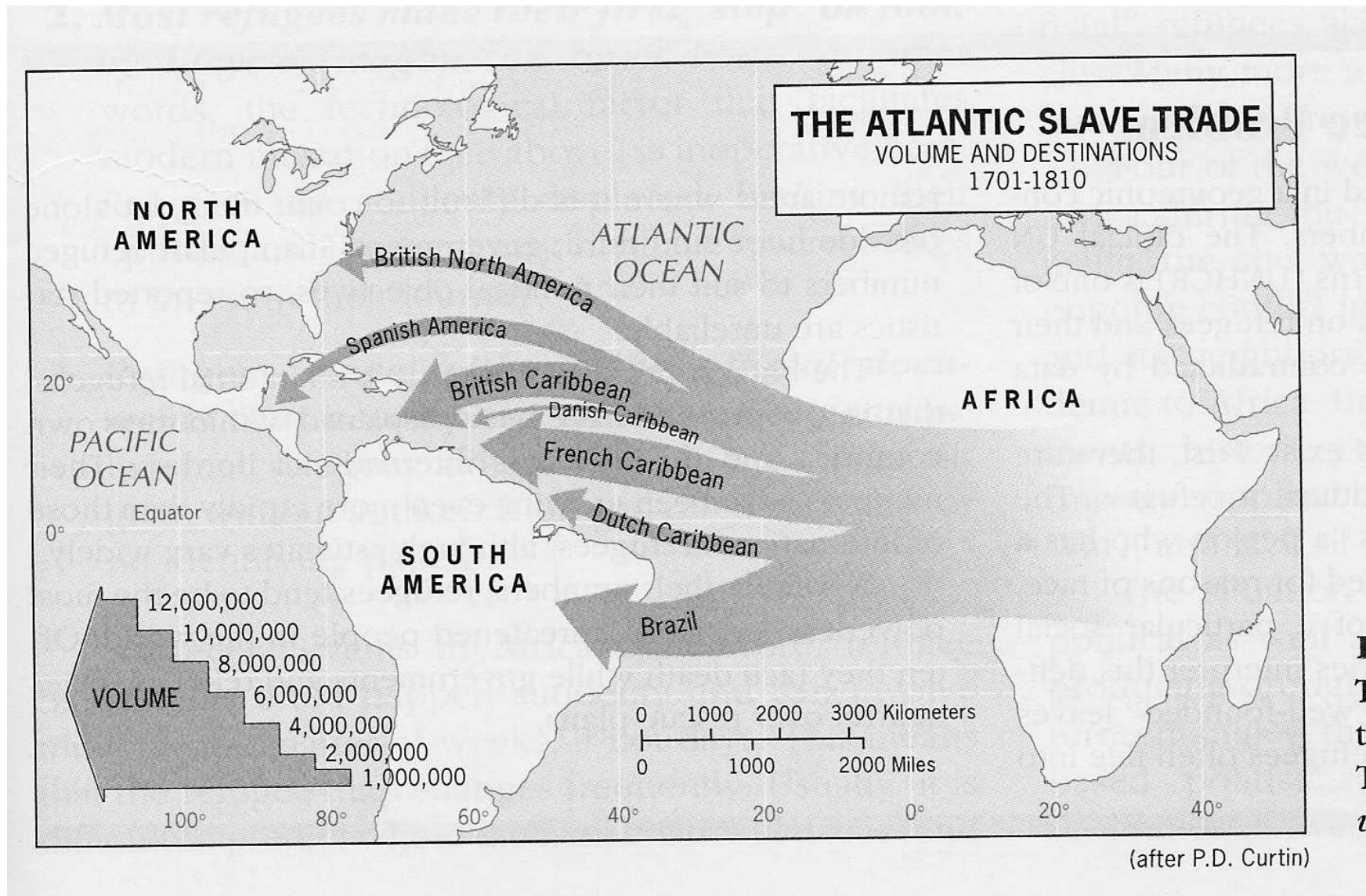
- angličtí emigranti,
- celkem 3,5 mil. imigrantů

Migrace černochoů z Afriky do Ameriky

- roky 1520 – 1850,
- nucená, násilná migrace – obchod s otroky,
- postižena zejména území ekvatoriální Afriky,
- obtížný odhad počtu – převezeno cca 10 - 20 mil. osob + značný počet obětí
→ dohromady 25 - 30 mil.
- důsledky:
 - populační devastace Afriky,
 - změna etnického a kulturního prostředí v Americe

Geografie obyvatelstva a sídel II

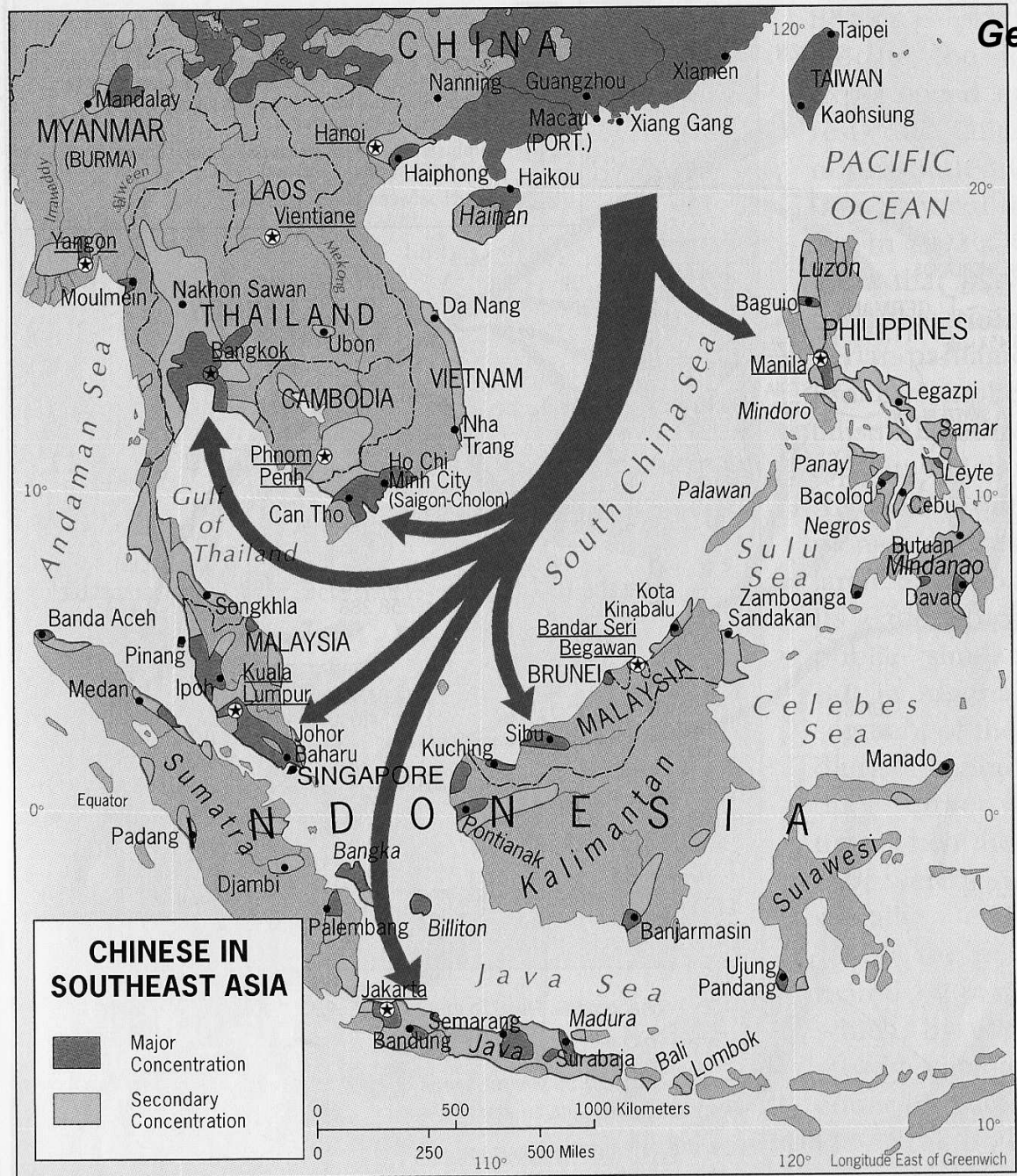
Přehled významných migrací

Relativní migrační stabilita asijských populací (Indie, Čína, Japonsko)

- existence bariér,
- migrace Indů do jižní a východní Afriky a do Karibiku,
- migrace Číňanů (a Japonců) do zemí jihovýchodní Asie :
 - prostředníci mezi místními obyvateli a Evropany,
 - velká dynamičnost → legislativní bariéry

Geografie obyvatelstva a sídel II Přehled významných migrací

Další mezinárodní migrace

- Přední Indie - oddělení Pákistánu od Indie (hinduismus × islám) – cca 15 mil. migrantů,
- migrace Židů do Izraele po r. 1947 (problém Palestiny),

Geografie obyvatelstva a sídel II
Přehled významných migrací

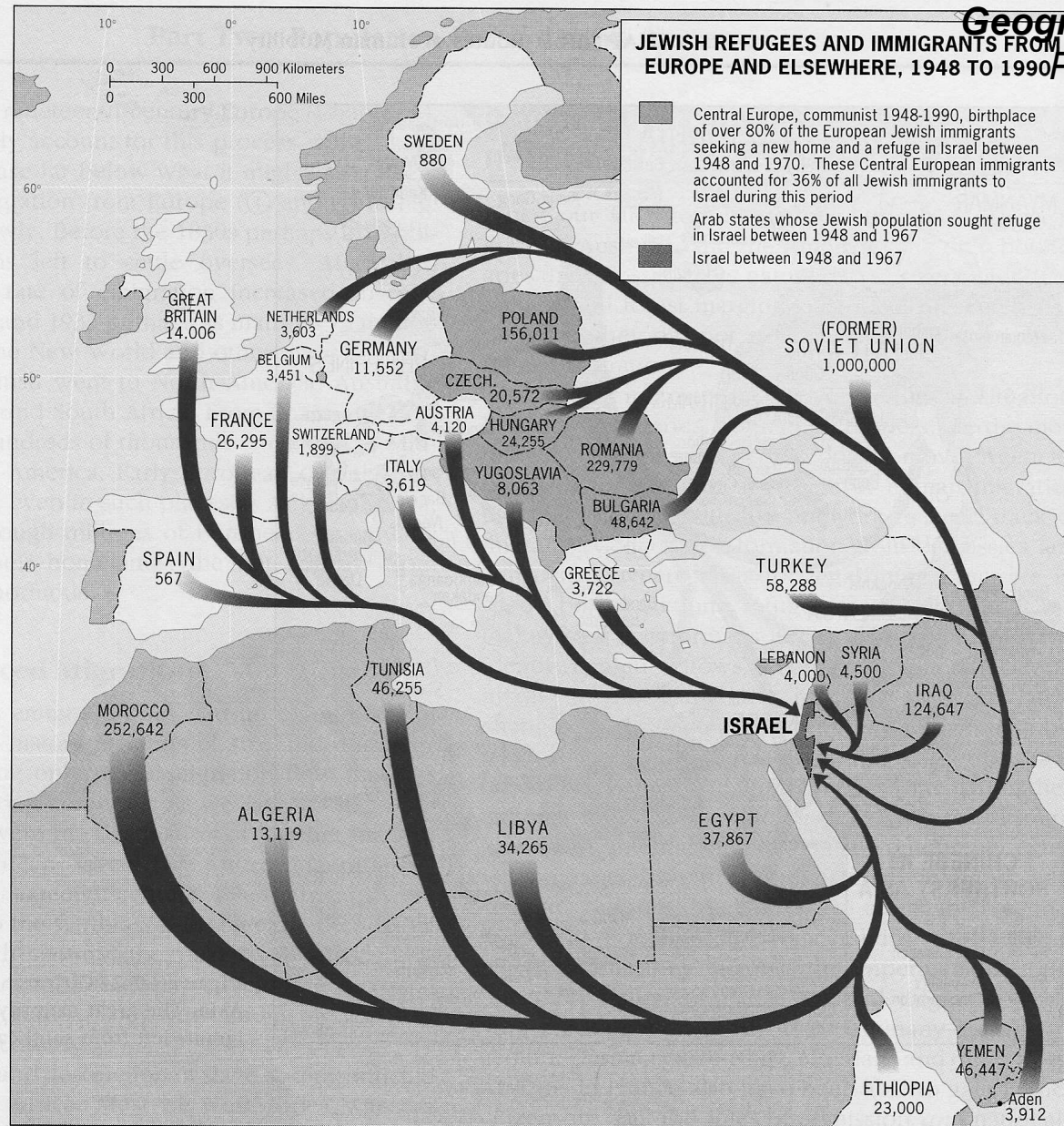

Figure 7-3A Jewish Refugees and Immigrants from Europe and Elsewhere, 1948 to 1990. Source: From a map in M. Gilbert, *Atlas of the Arab-Israeli Conflict* (New York: Macmillan, 1974), p. 38.

Geografie obyvatelstva a sídel II
Přehled významných migrací

- přesuny obyvatelstva v Evropě po II. světové válce:
 - násilný i dobrovolný charakter,
 - celkem cca 30 mil. osob,
 - např. odsun Němců a Maďarů, dosídlení pohraničí v ČR apod.
- emigrace ze socialistických zemí střední a východní Evropy:
 - období radikalizace poměrů (NDR, Maďarsko, Československo)

Celkem z poválečné Evropy emigrovalo cca 8 mil. obyvatel

Pracovní migrace

- Znaky:
 - individuální pobyt v cizině,
 - ekonomická motivace,
 - časová omezenost,
 - dříve převaha nekvalifikovaných pracovních pozic, dnes modifikace

Evropa:

- růst významu po II. světové válce (EHS → ES → EU),
- dvě skupiny států:
 - cílové státy = západ a sever Evropy (termín Gastarbeiter),
 - zdrojové státy = jižní Evropa, Turecko, severní Afrika,
- existence poměrně stabilních migračních vztahů, přesto v každé zemi existuje pestrá struktura zahraničních pracovníků

- Příklady pracovních migrací z jiných částí světa:
 - USA (Mexiko, Karibik, Latinská Amerika),
 - bohaté arabské státy (Saúdská Arábie, SAE, Kuvajt, Omán),
 - JAR

Geografie obyvatelstva a sídel II Přehled významných migrací

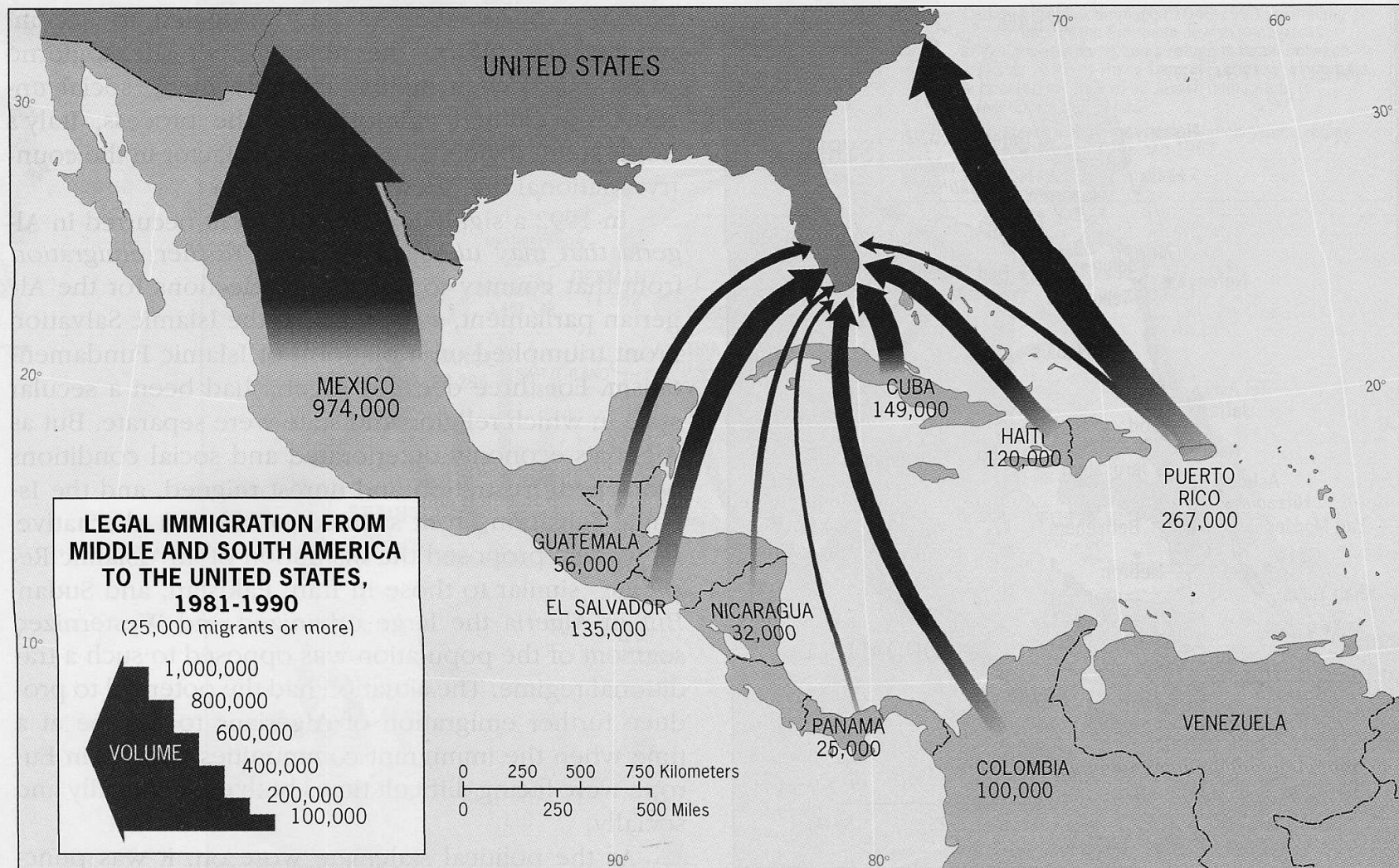

Figure 7.4 Legal Immigration from Middle and South America to the United States, 1981–1990. Source: Based on data in U.S. Bureau of the Census, Statistical Abstract of the United States: 1991, 111th ed. (Washington, D.C., 1991), p. 10.

Kuba - politicky motivovaná emigrace - vlny:

- „Cuban Airlift“,
- „Mariel Boatlift“

Významné vnitrostátní migrační proudy

- Rusko – osidlování Sibiře a východu země, vlivy:
 - Transsibiřská magistrála (r. 1892),
 - SSSR (přírodní zdroje, industrializace, gulagy, ...),
 - II. světová válka = strategické důvody

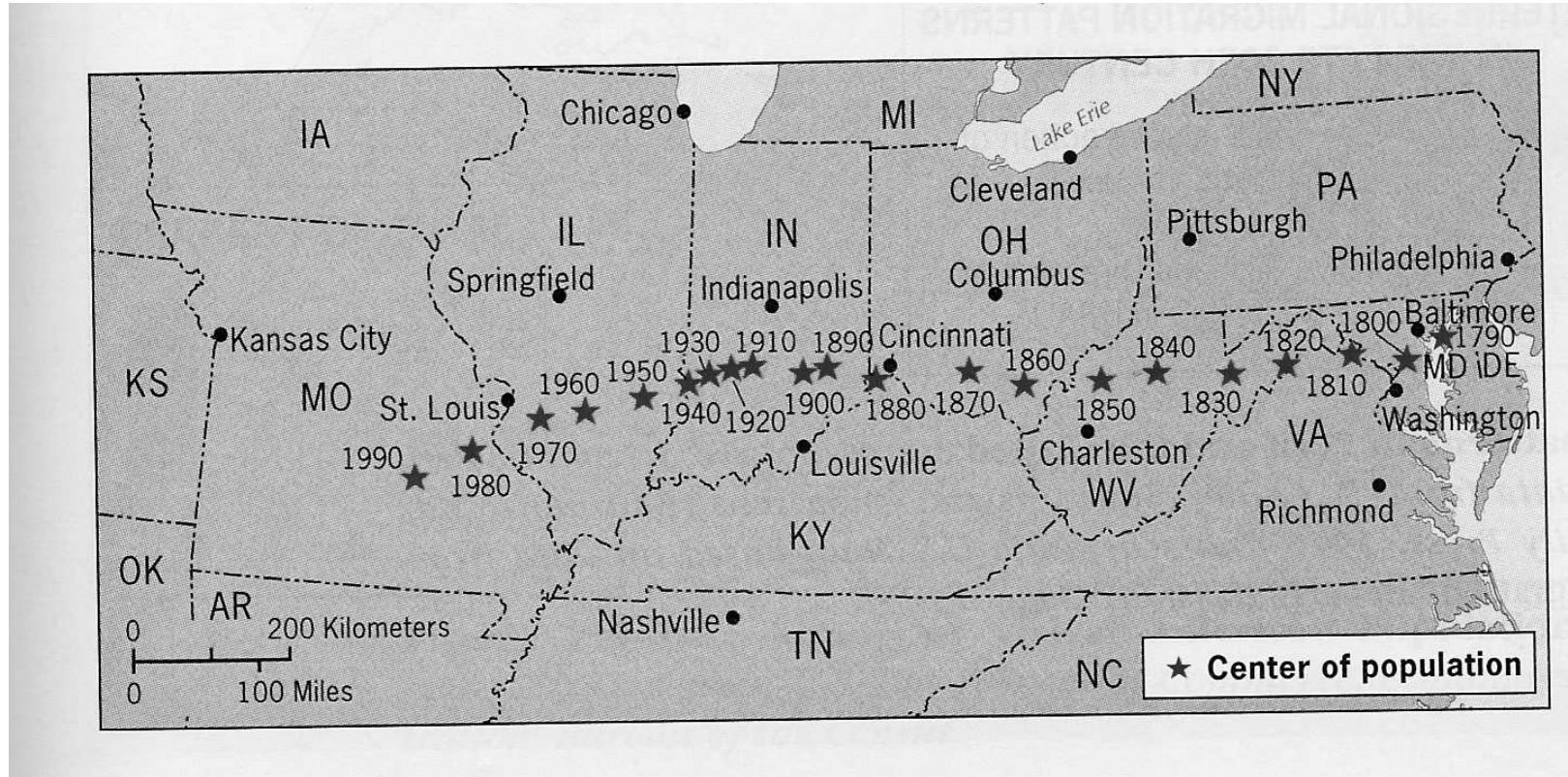
- Čína
 - industrializace Mandžuska,
 - nová ekonomická politika - východní a jižní pobřeží Pacifiku (ekonomické zóny)

▪ USA

- obyvatelstvo USA je nejmobilnější na světě,
- dva velké vnitřní migrační pohyby:
 - přesun obyvatelstva směrem k západu,
 - přesun černošského obyvatelstva z venkovského jihu na urbanizovaný sever,
- v současnosti změna - migrační proud směřující k severu se obrátil
- pohyb populačního středu USA

Geografie obyvatelstva a sídel II

Přehled významných migrací

UPRCHLICKÝ PROBLÉM

- vznik společenských krizí:
 - rok 1970 - cca 2,9 mil. uprchlíků,
 - rok 1980 - cca 8 mil. uprchlíků,
 - rok 1997 - cca 22 mil. uprchlíků (+ 25 mil. „vysídlenců“)

- rozlišují se uprchlíci:
 - mezinárodní,
 - vnitrostátní

- obtížné stanovení počtu uprchlíků:
 - vágní definice OSN (termín „odůvodněná obava z pronásledování“),
 - odlehlost území,
 - politické manipulace,
 - neevidence vnitrostátních uprchlíků

- zákonné důsledky statutu uprchlíka – pomocná kritéria:
 - bez majetku,
 - bez dokladů,
 - „primitivní“ způsob dopravy

- nemožnost odhadu místa budoucích krizí:
 - Červený kříž (2000 možných míst jen v Africe!!!)

Regiony světa „postižené“ uprchlickým problémem

- Subsaharská Afrika
 - oficiálně cca 8 mil. uprchlíků,
 - největší krize 90. let: Somálsko, Libérie, Sierra Leone, Guinea, Súdán, Rwanda, Kongo,,
 - příčiny (etnické, mocenské konflikty, korupce, ...)

Geografie obyvatelstva a sídel II
Přehled významných migrací

- jihozápadní Asie a severní Afrika
 - Kurdistan, Palestina, Afghánistán
- jižní Asie
 - Pákistán, Srí Lanka
- Evropa
 - válečný konflikt v Jugoslávii (cca 6 mil. uprchlíků – „měkká“ kritéria)

Geografie obyvatelstva a sídel II
Přehled významných migrací

- JV Asie - příklady:
 - Vietnam (70. léta - tragédie tzv. „boat people“),
 - Kambodža (Pol-Pot),
 - Myanmar

- další části světa – příklady:
 - Kypr, Nová Guinea (Západní Irian), Čečensko, ...